

Из прве руке

БОРКО РАТКОВИЋ

БДП као мјера успјешности економије

Сумирајући глобалне резултате успјешности једног економског система и пројектујући његове капацитете у будућности, теорија и пракса нас упућују на коришћење БДП-а као синтетизованог показатеља активности и утилитарности једног друштва у стварању нове вриједности. У том смислу, Црна Гора је у посљедњих неколико година, у процесу трансформације привредног и економског система, успјела да оствари респектабилне стопе реалног раста БДП-а: 8,6 одсто у 2006, 10,1 одсто у 2007. и 6,9 одсто у 2008. години. Ван сумње је да су реформски процеси усмјерени на промјену власничке структуре привреде са већ достигнућим доминантним учешћем приватног сектора, отворености економског система и тржишне оријентације привреде, омогућили стварање претпоставки и услова за динамизирање привредног раста.

Да ли је притом БДП довољно релевантан показатељ потенциности економије и колико он, у сфери расподјеле, показује достигнућу економску моћ система?

Неспорно је, чини се, да БДП, уз све резерве, на глобалном нивоу ипак показује учинак једног система у годишњем временском размјеру, а путем категорије БДП per capita, указује и на релативну снагу економије на нивоу јединке. Но, премисе на којим се базира експлицирање резултата економије преко БДП, у основи подразумевају висок степен симплифицираности и уопштености у којој објективна слика доприноса и ефеката на материјални статус одређених категорија друштва може изгледати другачије.

Сигурно да је приступ достизању објективне мјере на том нивоу поливалентан и указује на утицај и одређујућа више фактора. Мјерећи и сагледавајући објективну куповну моћ постојећег нивоа БДП путем индекса његове потрошачке моћи, добијамо реалнију слику стварних перформанси БДП и врло корисне информације и закључке у упоредним анализама. Продубљенија анализа индивидуалних доходака по свим основама и куповне моћи на том нивоу, указаће, у нашим приликама, на висок степен разуђености, велике распоне и несразмјеру у концентрацији економске снаге. На тај начин, мјерење економске снаге система из ове визуре добија нову димензију. У том смислу, коришћење показатеља о оствареном БДП који, како је неко иронично рекао, мјери све осим оног што живот чини вриједним живљења, мора бити

подржано сагледавањем и уважавањем значаја више елемената који конституишу објективну економску снагу система.

С тим у вези, показатељи јачања економских слобода, те индикатори објективне имплементације људских слобода и демократских начела, којим се афирмише право на избор и заштиту индивидуалних права и вриједности и стварају услови за валоризацију индивидуалних вриједности и потенцијала, сигурно чине дио тог корпуса некономских фактора којим се исказује и одређује, поред осталог, и економски статус појединца у систему. У

том контексту, иако се може рећи да економска активност посредно условљава и квалитет животне средине, ниво и структуру образовања, дужину животног вијека и др. елементе који чине оквир жи-

вотног стандарда у ширем смислу, БДП објективно не скенира перформансе и

узајамне узрочно-посљедичне везе између ових категорија и економског раста.

Мјере социјалне политике, свакако, представљају показатељ способности система да обезбиједи материјални статус за оне категорије становништва које не могу да привређују или у одређеним условима претендују на помоћ државе. У том контексту, питање је и колико перформансе појаве елементарног сиромаштва и економског маргинализовања, као нужна пратећа појава процеса транзиције, утичу на слику успјешности укупне економије. На тај начин, експонира се мањкавост показатеља БДП у погледу могућности сагледавања социјалне кохезије у систему.

Значајан елемент сагледавања економске моћи система чини и регионална димензија развоја са неравномјерним распоредом и размјештајем ресурса у простору и нивоом концентрације демографских, институционалних и привредних капацитета. Неравномјеран регионални развој, као врло сложен структурни феномен, са исходиштем и генезом из једног дужег периода, претпоставља врло разуђене анализе показатеља привредног раста и друштвеног развоја у релацији према параметрима општег привредног развоја. У том оквиру, сигурно да се релативизирају закључци на које нас упућују индикатори глобалних развојних резултата и пропорција.

(Аутор је помоћник министра финансија за економску политику и развој)

